Cea de a trei ediție anuală a spectacolului-concert Trei Dive

(Grigore Constantinescu – 23 decembrie 2013)

Istoria operei este de fapt istoria transformării unei idei într-un gen muzical.

Se clarifică – dacă ne gândim că spectacolul de operă este o succesiune de imagini specifice, de emoții și sentimente, transpuse după anumite criterii ale narațiunii în care recunoaștem experiența teatrului de proză, de-a lungul timpului ce l-a precedat pe cel muzical.

Se experimentează - dacă ținem seama că s-a încercat cu multe lucrări, pentru prima dată, un efect, devenit apoi constituantă de limbaj, o îmbinare expresivă, a muzicii cu drama, principii ce aparțin definirii particulare a formelor muzicale. Dar, între experiment și clarificare, iată spațiul potrivit pentru ca, dintru început, opera să-și trăiască propriile neliniști în dilemele încă nerezolvate privind primordialitatea componentelor sale. Dacă am încerca astăzi un răspuns, având uneori impresia realizării unei iluzorii unități – credem că perfecțiunea înseamnă, în genul operei, armonioasa îmbinare și nu conflictul pentru dominarea vreunei componente, așa cum spuneau două personaje din Capriccio de Richard Strauss: **Prima le Parole – dopo la musica! ... Prima la Musica – dopo le parole!**

În relația cu publicul, impresionează dualitatea voce-melodie, principalul aliaj expresiv al teatrului muzical post-monteverdian. Există oare o opoziție între voce – ideală purtătoare a expresiei umane – și melodie – ideală purtătoare a sentimentului și emoției, condensată într-un dat estetic cu valoare simbolică? Presupunem că o asemenea confruntare există, căci vocea înseamnă arta cântului, cu cuceriri tehnice progresive, antrenând perfecțiunea spectacolului sonor al execuției, independent de arta melodiei. Acestei nefirești despărțiri între coardele aceleiași lire îi căutăm acum explicația. Sau, mai degrabă, îi constatăm semnificația estetică ce ilustrează existența Divelor. Confruntarea lor apare și mai acută prin apelarea la un arbitru cu opinii schimbătoare – publicul de operă.

Dacă melodia a refuzat întotdeauna complicațiile de scriitură demonstrativă, teoretică și de virtuozitate, ea a fost – voit sau nu – împodobită cu „abbelimenti" care deschid calea apariției unui stil de vocalitate tipic italian, cel numit și Belcanto. Începând cu primul secol de operă italiană, asistăm la ascensiunea artei lirice al cărei acces la grandoare și fast în muzică și imagine scenică a fascinat dintotdeauna spectatorul.

Compozitorul, preocupat de eliberarea spectacolului de operă de obsesia vocalității, readuce melodia la firescul expresiei și glasul în slujba acesteia. Parafrazându-l pe Richard Strauss, citat mai înainte, am spune: **„Prima la Melodia – dopo la Voce ?"** Greu de hotărât dacă această renaștere a fost sau nu o victorie dar, neîndoios, a schimbat un destin al genului, după ce acesta trăise, de secole, grandoarea și decadența vocalității, în luminile înșelătoare, părelnice și totuși fidele spiritului teatrului muzical.

Ceea ce am ascultat în acest program pare ca intenție o demonstrație de operă italiană romantică belcantistă, de la Rossini și Donizetti, la Bellini și Verdi. Punctul de echilibru repertorial al concertului este fixat prin reperul muzicii lui Mozart, iar unul dintre ecouri ajunge până la Dvorak. Cadrajul simfonic necesar evenimentului poartă semnătura lui Rossini pentru Uvertura **Coțofana hoață** de Rossini (versiune orchestrală aproape de cerințele compozitorului) și a lui Verdi pentru

uvertura **Forța destinului** (cu un tempo și o sonoritate din care lipsea mesajul autorului). Răspunderea o poartă dirijorul italian David Crescenzi, incomodat de lipsa spațiului repetițiilor necesare pentru adaptările la ansamblul orchestral, dar și cu repertoriul solistelor, pentru a evita decalajele constatate și unele excese de sonoritate.

Cele trei dive invitate acum s-au bucurat de succes, de aplauze bine meritate de muzica italienilor romantici amintiți mai înainte, dar și de faima prezențelor interpretative în marile teatre lirice – Milano, Viena, Paris, Londra, New York. Fără alte comentarii, am constatat că persistă ambiția cotiturilor repertoriale, ceea ce merită a fi comentată mai pe larg, chiar cu riscul de a indispune soliste cu nume faimoase precum Ruxandra Donose, Elena Moşuc sau Laura Tătulescu.

Un final-surpriză reunea în formaţie de trio vocile celor trei Dive, invitate să serbeze împreună cu publicul bucureștean apropierea sărbătorii Crăciulului: **La Vitleem** de Nicolae Lungu. Iată ce ne-a spus compozitorul Dan Dediu, autorul versiunii pe care am ascultat-o în acest moment al sărbătorii hibernale:

„Colindul tradițional **La Vitleem colo-n jos**, transcris și armonizat pentru cor à cappella de Nicolae Lungu a suferit o transformare capitală în aranjamentul meu pentru două soprane, mezzo-soprană și orchestră. Anume, dintr-o lucrare lentă am transformat-o într-o lucrare rapidă, figurațiile clarinetelor și flautelor, precum și aerul ușor exotic-asiatic pe care-l aduc instrumentele de percuție precum marimba, cât și ethosul folclorului românesc prezent în timbrul naiului, mixat ușor cu sonorități andin-peruane, transformă substanța sonoră tradițională, aducând-o în prezent, în plină epocă a globalizării sonorităților sub formă de **world-music**.”